

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу ГОРБАТЮКА Іллі Анатолійовича
«Підготовка майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до
проектного управління»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертації. Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена зростанням вимог ІТ-галузі до професійної підготовки майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення, здатних ефективно здійснювати проектне управління в умовах динамічного та технологічно мінливого професійного середовища. Сучасна професійна діяльність фахівців з інженерії програмного забезпечення потребує не лише ґрунтовних технічних знань, а й сформованих компетентностей у сфері планування, координації командної роботи, управління ресурсами, ризиками та змінами. Важливість дослідження зростає у зв'язку з поширенням нових підходів і методологій управління ІТ-проектами, необхідністю розвитку комунікативних та особистісних якостей майбутніх фахівців, а також потребою вдосконалення професійної підготовки відповідно до сучасних запитів ринку праці та тенденцій розвитку ІТ-сфери.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану Бердянського державного педагогічного університету в межах комплексної теми кафедри комп'ютерних технологій та інформатики (2021-2025 рр.) «Розробка методик дуального навчання майбутніх бакалаврів професійної освіти в галузі цифрових технологій» (0121U110532) та кафедри професійної освіти та технологій (2024-2028 рр.): «Теорія та практика підготовки фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти в умовах інноваційного середовища» (0124U001509).

Отже, проблема підготовки майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проектного управління є актуальною для сучасної освітньої галузі та має важливе теоретичне і практичне значення для педагогічної науки й практики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз дисертації Горбатюка Іллі Анатолійовича свідчить, що автор з належною повнотою схарактеризував досліджувану проблему, розробив науковий апарат дослідження, сформулював концептуальні ідеї, які було послідовно реалізовано в дисертації в процесі розв'язання поставлених завдань. Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів полягають у тому, що:

вперше: теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено ефективність структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проєктного управління, яка складається з цільового, методологічного, змістово-процесуального та оцінно-результативного блоків; забезпечує результат, яким є сформована готовність майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проєктного управління; передбачає поетапне запровадження оновленого змісту, форм організації освітнього процесу, методів і засобів навчання; реалізується завдяки створенню організаційно-педагогічних умов (системне впровадження проблемно-орієнтованого навчання, спрямованого на моделювання та розв'язання реальних професійних ситуацій з проєктного управління у сфері інженерії програмного забезпечення; оновлення змісту освітніх компонент з урахуванням специфіки проєктного управління в галузі інженерії програмного забезпечення та сучасних вимог ІТ-індустрії; забезпечення педагогічного супроводу та рефлексії, що передбачає консультування, зворотний зв'язок і аналіз результатів проблемно-проєктної діяльності з метою корекції навчального процесу та усвідомлення здобутого досвіду);

уточнено поняття «підготовка майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проєктного управління» і «готовність майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проєктного управління», тлумачення яких орієнтоване на предмет дослідження;

удосконалено зміст професійної підготовки майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проєктного управління завдяки впровадженню системи проблемно-орієнтованих та проєктно-практичних завдань з елементами управлінської діяльності;

подальшого розвитку набули наукові ідеї щодо професійної підготовки майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення на основі концептуальних (системного, синергетичного і компетентнісного) і специфічних (інтегративного та проєктного) підходів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується аналізом широкого кола науково-педагогічних праць вітчизняних і зарубіжних дослідників за темою дисертації.

У дисертаційній роботі наукові результати є достатньо обґрунтованими.

Достовірність і новизна висновків і рекомендацій. Під час проведення дослідження здобувачем було розв'язано всі означені завдання. Вірогідність результатів дослідження (організаційно-педагогічні умови, структурно-функціональна модель підготовки майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проєктного управління, сутність понять «готовність

майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проєктного управління» і «підготовка майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проєктного управління»), їх наукова новизна, теоретичне та практичне значення переконливо аргументовані й не викликають сумнівів.

Достовірність наукових результатів, висновків і рекомендацій підтверджується: результатами експериментальних досліджень; високою збіжністю аналітичних і експериментальних даних, їх кореляцією з результатами практичного впровадження; даними і висновками, які не суперечать відомим (опублікованим) науковим фактам.

Повнота викладення наукових положень в опублікованих працях. Вивчення дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць Горбатюка Іллі Анатолійовича дає підстави зробити висновок, що публікації автора достатньо і у повній мірі відображають основний зміст і положення дисертації, наукову новизну виконаного дослідження, а також рівень апробації наукових результатів. Основний зміст і результати дослідження відображено в 12 публікаціях автора, з них: 5 статей у наукових фахових виданнях України з психолого-педагогічних наук, 1 стаття в зарубіжному науковому виданні, 6 тез доповідей у матеріалах конференцій.

Значущість результатів дослідження для науки та практики, рекомендації щодо їх використання. У дослідженні Горбатюка Іллі Анатолійовича отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі освіти. Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що створено й впроваджено в процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення систему проблемно-орієнтованих та проєктно-практичних завдань з елементами управлінської діяльності (на прикладі змісту дисциплін циклу професійної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 121 Інженерія програмного забезпечення: «Групова динаміка та командна комунікація» (3-й рік навчання), «Фінансовий менеджмент ІТ-проєктів», «Менеджмент проєктів з розробки програмного забезпечення», «Економічне обґрунтування ІТ-проєктів» (4-й рік навчання)) та навчальний курс «Теорія та практика проєктного управління в інженерії програмного забезпечення».

Матеріали дослідження можуть бути використані під час професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 121 Інженерія програмного забезпечення.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому

Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

Структура дисертаційного дослідження логічно вибудована і послідовно розкриває процес підготовки майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проєктного управління.

У першому розділі закладено наукове підґрунтя дослідження: розглянуто теоретичні засади зазначеного процесу, окреслено основні напрями наукового пошуку, а також обґрунтовано ключові концептуальні положення. Особливу увагу приділено методологічним підходам і принципам, які стали базою для подальшої практичної реалізації ідей у наступних частинах роботи.

На основі теоретичних положень, викладених у першому розділі, другий розділ дисертації присвячено практичному аспекту – моделюванню підготовки майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проєктного управління. У цьому розділі ґрунтовно розглянуто організаційно-педагогічні умови, що є необхідними для ефективного впровадження запропонованої моделі, що, у свою чергу, сприяє розв'язанню поставлених дослідницьких завдань та підсилює прикладну значущість наукової праці.

У третьому розділі дисертаційної роботи подано опис процесу організації, і проведення експериментальної перевірки ефективності структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проєктного управління, висвітлено етапи, аналізовано результати педагогічного експерименту.

У загальних висновках сформульовано результати розв'язання завдань дослідження та перспективи подальшого наукового пошуку.

Дисертаційна робота Горбатюка Іллі Анатолійовича за своїм змістом та формою є завершеним дисертаційним дослідженням.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, слід відмітити ряд дискусійних положень та зауважень до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. Перший розділ дисертаційного дослідження насичений великою кількістю термінів професійного сленгу, які не в повній мірі відповідають вимогам до ясності та однозначності наукового стилю. Більш науковому стилю відповідають такі конструкції: «...особи, які змінюють професійну траєкторію (у сучасному дискурсі часто соціологічно марковані як "світчери")...», «...попереднє письмове запрошення на роботу (у бізнес-середовищі - "джоб-офер")...».
2. Занадто часто трапляються англійські визначення такі, як: intern, junior, middle, senior, lead. Дисертаційна робота виграла б при дотриманні принципу пріоритету українського еквівалента. Наприклад, автор використовує термін «intern спеціаліст», хоча згідно з нормами наукового

стилю та законодавства України доцільніше вживати «фахівець-стажер» або «молодший спеціаліст на стажуванні».

3. Також в тексті дисертаційної роботи присутні не коректні наукові та стилістичні конструкції, наприклад вживання виразу «формування доказової бази» щодо аналізу вакансій є дещо некоректним, краще використовувати «емпіричне обґрунтування» або «збір фактичного матеріалу».
4. У розділі 2.1 велика увага приділяється ролі викладача як фасилітатора. Проте в роботі недостатньо висвітлено питання специфічної технічної компетентності викладача-фасилітатора саме в інженерії програмного забезпечення, адже для ефективного скеровування студентів у PBL-проектах фасилітатор повинен глибоко розуміти архітектурні дилеми та технічні ризики, а не лише володіти методами управління.
5. В описі моделі підготовки згадується навмисне поєднання академічно сильних студентів із слабшими. Хоча це позиціонується як імітація професійного наставництва, у тексті бракує аналізу потенційних соціально-психологічних конфліктів або ризику «вигорання» сильних студентів, які можуть брати на себе основне навантаження, попри наявність механізму взаємного оцінювання «Розподіл».
6. У підрозділі 3.1 було б доцільно відобразити аналіз освітньо-професійних програм підготовки здобувачів спеціальності 121 Інженерія програмного забезпечення в закладах освіти, де проводилось експериментальне дослідження, на наявність в них освітніх компонентів «Групова динаміка та командна комунікація», «Фінансовий менеджмент ІТ-проектів», «Менеджмент проектів з розробки програмного забезпечення», «Економічне обґрунтування ІТ-проектів», «Теорія та практика проектного управління в інженерії програмного забезпечення», або якщо в ОПП цих закладів освіти освітні компоненти мають різні назви, обґрунтувати їх спорідненість.
7. Оцінка ефективності моделі здійснювалася безпосередньо після завершення 15-тижневого курсу. Проте «готовність» як інтегральна характеристика передбачає стійкість сформованих якостей. Результати експериментальної роботи значно виграли б якщо включити дані відтермінованого контролю, який би підтвердив, що значне зростання високого рівня готовності є стабільним результатом, а не тимчасовим ефектом.

Вказані зауваження та побажання не є принциповими і не впливають на позитивну оцінку результатів дисертаційного дослідження Горбатюка Іллі Анатолійовича.

Висновок. Дисертаційна робота «Підготовка майбутніх бакалаврів з інженерії програмного забезпечення до проектного управління» за науковою новизною, обґрунтованістю, теоретичною та практичною значущістю отриманих результатів відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», постанови Кабінету Міністрів України № 502 від 19 травня 2023 року «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів», а її автор – Горбатюк Ілля Анатолійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

*Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
комп'ютерних технологій та інформатики,
Бердянський державний педагогічний університет*

Олександр ОВСЯННИКОВ